

Heeft iemand het de Engelsen verteld?

De Europese grenzen verdwijnen? Het Verenigd Koninkrijk een deel van Europa? In 1992? Heeft iemand ze dat hier al verteld? Schotland is misschien mogelijk, maar ik zou nog maar niet te veel op Engeland rekenen. Natuurlijk, er zijn verzachtende omstandigheden. Om vanuit het centrum van de wereld naar een buitengewest van Europa te gaan vraagt natuurlijk om de nodige aanpassingen.

Hoewel de Engelsman eeuwenlang getraind is om zich aan te passen aan de lokale situatie, blijkt Europa toch een te grote uitdaging. De praktische voorbereidingen voor de vereniging zijn hier dan ook nog niet helemaal op gang gekomen. Er zijn geruchten dat iemand in Henley een talencursus Frans heeft aangeschaft, en dat er in Birmingham een pub is opengebleven tot na elf uur 's avonds, maar veel verder is men nog niet gekomen.

Tot ver in de volgende eeuw zal het daarom mogelijk zijn om reizen naar Engeland te organiseren die aan de verbijsterde reiziger kunnen laten zien hoe het in Europa was vóór de vereniging. De volgende suggesties kunnen dan worden opgenomen als een inleiding tot een dergelijk reisprogramma.

Er zijn twee manieren om deze provincie te bereiken; vliegen of varen. De Europese gedachte eindigt in Dover, en vanaf daar wordt de reiziger volgens de Engelse tradities behandeld. De Kanaal-tunnel zal daar waarschijnlijk geen enkel effect op hebben. Vóór we landinwaarts gaan, is het noodzakelijk om te weten dat het tijdsbegrip in Engeland anders is dan op het continent. De Europese opvatting is dat als er iets bereikt moet worden er waarschijnlijk gewerkt moet gaan worden. De Engelse opvatting laat het tegenovergestelde zien. Als er iets bereikt moet worden, moet er eerst gewacht worden om te zien of het probleem niet vanzelf verdwijnt. Er is een hele hoop geduld nodig om in Engeland iets van de grond te krijgen. Het lijdzaam dragen van een situatie die duidelijk aan verandering toe is, wordt hier *dignity* genoemd. Het verliezen van de *dignity* is een van de ergste dingen die een Engelsman kan overkomen.

Als eerste attractie wordt een treinreis vanuit de haven of luchthaven naar de hoofdstad gemaakt. Let u vooral op de vormgeving van het rijdend materieel. Het zijn vaak fraaie houten treinstellen, met hier en daar porseleinen lampkapjes. De rit is een genoegen als u er de tijd voor kunt nemen. Vredig boemelend door het zacht golvend heuvel landschap rommelt de diesel zich een weg naar Londen. De elektrificatie van de spoorwegen is een lange en kostbare ontwikkeling. Na een voorspoedige start enige decennia geleden is er een stagnatie opgetreden, zodat slechts in een straal van vijftig kilometer rond Londen elektrische treinen rijden. Het openen van de deuren bij aankomst kan enige problemen veroorzaken. Vanwege de veiligheids-

voorschriften, die nog door George Stephenson persoonlijk zijn opgesteld, worden de deurklinken van de trein aan de buitenkant gemaakt. Eerst moet het raampje naar beneden geschoven worden, één arm naar buiten gestoken en dan pas de klink omdraaien. Dat is het veiligste gebleken. Bovendien kan het zijn dat er een verschil optreedt tussen de verwachte en de werkelijke aankomsttijd. Het is dan ook belangrijk om te weten dat de dienstregeling en het treinverkeer twee totaal verschillende zaken zijn en volledig onafhankelijk van elkaar functioneren. Het heeft weinig zin om dit aan de bevoegde instanties duidelijk te maken. Die kennis is daar al lang aanwezig. De aanpassing van een van de twee aan de ander vergt echter een te grote verandering.

Twee andere eigenschappen van de Engelsman kunnen uit deze korte beschrijving worden opgemaakt. In de eerste plaats wordt de vooruitgang niet geaccepteerd, maar ingepast in de dagelijkse patronen. Over deze veranderingen wordt zeker niet gesproken. Het er iemand op attent maken dat er wat veranderd moet worden, wordt gezien als een ernstige inbreuk op de capaciteiten van de aangesprokene. Het ontlopen van dergelijke gesprekken wordt hier *diplomacy* genoemd. Als gevolg van deze opstelling worden grote delen van de samenleving nog steeds bepaald door overblijfselen uit een grijs verleden. Dat wordt hier *tradition* genoemd.

Een karakteristiek voorbeeld is direct te zien bij het verlaten van het station. Er vormt zich onmiddellijk een rij voor een lege taxistandplaats. De *dignity* schrijft voor dat er zo lang mogelijk gewacht moet worden. Volgens de *tradition* moet dat in een lange rij op de tochtigste hoek van het station, en de *diplomacy* verbiedt het om er iets van te zeggen. Deze drie kenmerken vormen de solide basis van de Engelse samenleving. Ze zijn niet alleen toepasbaar op kleine zaken, zoals de taxistandplaats, de deurklink of het spoorboekje, maar komen ook tot uiting in het verkeer, de universiteiten, de ziekenhuizen, de buitenlandse betrekkingen, vreemde talen, de belastingen, de politiek, cricket, de televisie, de huizenmarkt, de kleding, de energiebedrijven, het eten, sport, Noord-Ierland, de middenstand, snooker, de conservatieve partij, de posterijen, enzovoorts.

Probeer de Engelsen alsjeblieft niet te betrekken bij veranderingen, want dan kan de bulldog, hoewel bejaard, kreupel en doof, nog wel eens uit de hoek komen. Accepteer het dier zoals het is en laat het rustig in zijn eigen hoekje van Europa. In het belang van Europa lijkt het me beter om die tunnel maar weer dicht te gooien. Niet om Engeland voor eeuwig te beschermen tegen hondsdoelheid, maar voornamelijk om de bulldog in Engeland te beschermen tegen te veel opwinding.

Het is niet noodzakelijk om u te haasten om deze verschijnselen in levenden lijve te kunnen aanschouwen op dit fraaie eiland. Het mooie van de Engelse mentaliteit is dat de situatie voorlopig niet zal veranderen.

KAREL VAN DER WAARDE